

Edebiyat Tarihine Yardımcı Bilimler

Hemen her bilim; ilgilendiği konu, temel malzemesi, konusuna yaklaşımı bakımından bilim tarihi içindeki en az bir bilimle doğrudan ilişki içindedir. Bilim tarihi birbirinin içinden çıkmış, bilinen tabirle söyleyecek olursak bir nokta iken çoğalmış bilgi alanları ve bilim dalları ile doludur. Fizik ve kimya ya da astronomi ve matematik arasındaki ilişki doğal olarak zaman zaman benzeşen, birbirinden yardım alan çalışma metotlarını ortaya çıkarmıştır.

Sosyal bilimlerde de bu tip bir metot ve malzeme benzerliğinin/birlikteliğinin olduğu, bilinen ve kabul edilen bir gerçektir. Bu bakımdan **edebiyat tarihine yardımcı bilimler**in olması da kaçınılmazdır. Agâh Sırrı, tarih bilimini edebiyat tarihinin temeli sayar. Ve tarih olmadan edebiyat tarihinden söz edilemeyeceğini, "Temel olmadan çatı kurulamaz." sözüyle mecazlı bir biçimde ifade eder. Biyografya ve bibliyografyayı, edebiyat tarihine vesika vermeleri yönüyle önemser. Filoloji, toplum bilim, ruh bilim ve estetik gibi bilimleri yol gösterici olarak görür.

Edebiyata Yardımcı Bilimler

Tıp, kimya, fizik gibi fen bilimlerini ise elde ettikleri sonuçlar bakımından edebiyat tarihine yardımcı olarak görür. Bu bilimlerin vardığı sonuçların edebiyat tarihçisini ikinci plandaki işlerle uğraşmaktan kurtaracağını ifade eder. Agâh Sırrı, edebiyat tarihine yardımcı bilimleri sıraladıktan sonra bu bilimlerle ilgili bilgiler de verir. Özellikle biyografya, bibliyografya ve filolojinin edebiyat tarihiyle ilgisine dikkat çeker.

Sosyolojinin İmkânları: Toplum ve edebiyat arasında çok yönlü ilişkiler vardır. Toplumun geçirdiği her türlü kültürel değişim edebiyat sahasında bir şekilde yankı bulur. Sosyoloji araştırmalarına çok geniş malzeme sağlayan tarih bile bu konuda edebiyatla yaşamaz. Tarihçiler toplumsal görünüşü anlamak, değişimleri fark etmek için ferman, kanun, anlaşma gibi daha donuk metinleri incelemek durumundayken edebî eser, etiyile kaniyle duygularıyla saf bir biçimde insani olanın peşindedir.

Herhangi bir araştırmacı, edebiyat tarihçisinin yardımına ihtiyaç duymadan bu insani gerçekliği edebî metinlerden takip edebilir. Levend, edebiyat ve toplum ilişkisiyle ilgili buna yakın düşünceleri ifade ettikten sonra "ancak" diyerek devam eder: "Ancak, toplumu kaynaklardan başlayarak tarihin akışı içinde bütünüyle izlemek, eserleri, yazarları ve edebî akımları, onları meydana getiren nedenlerle birlikte tanımak istersek o zaman edebiyat tarihçisinin aracılığına muhtaç oluruz. O, eserini meydana getirmek için edebiyat tarihiyle ilgili bütün sorunları toplum bilimi ışığında incelemek zorundadır." (Levend 1998: 56-57)

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere Levend'in edebiyat tarihçiliği algılamasında sosyolojinin ayrı bir yeri vardır. Levend, devam eden satırlarda toplumla edebiyat arasındaki ilişkinin anlaşılmasında, sanatçının edebî gelişiminin algılanmasında, eserin toplum üzerindeki etkisinin çözülmesinde ve daha birçok noktada edebiyat tarihi ile sosyoloji arasındaki münasebete dikkat çeker.